Vesialueomistajain liitto VEALO ry
c/o Marepe Oy
Sinikalliontie 10
02730 Espoo

LAUSUNTO

20.10.2023

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntö 13.10.2023

LAUSUNTOPYYNTÖ HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI KALASTUSLAIN 79 §:n MUUTTAMISEKSI (HE 49/2023 VP)

Vesialueomistajain liitto VEALO ry kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan seuraavaa kalastonhoitomaksuvarojen kertymästä ja niiden käytöstä;

Kalastonhoitomaksuun liittyvät tosiasiat

Suomessa on erittäin laajat yleiskalastusoikeudet (Kalastuslaki 7 §), jonka mukaisesti jokaisella, kuten myös ulkomaisella turistilla, on oikeus harjoittaa veloituksetta kalastusta onkimalla, pilkkimällä ja litkaamalla silakkaa. Saman pykälän mukaisesti kalastonhoitomaksun maksamisesta ovat vapautetut muunlaista kalastusta kuin onkimista ja pilkkimistä harjoittavat alle 18-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat henkilöt.

Vuonna 2022

- Suomen väkiluku oli 5 563 970 henkilöä (yleiskalastusoikeudet veloituksetta).
- alle 18-vuotiaita henkilöitä oli 1 026 192 (ei kalastonhoitomaksuvelvoitetta).
- 18–64-vuotiaita henkilöitä oli 3 243 267 (kalastonhoitomaksuvelvoite).
- 65-vuotta täyttäneitä henkilöitä oli 1 294 511 (ei kalastonhoitomaksuvelvoitetta).
- kalastonhoitomaksuvelvoitteisia henkilöitä oli 58 prosenttia väestöstä.
- vapaa-ajan kalastajien määrä oli noin 1,5 miljoonaa henkilöä.

Vuonna 2022 kalastuksenhoitomaksuvelvoite kohdistui 3,24 miljoonaan kansalaiseen. Kalastonhoitomaksun (vuosimaksu 45 €, viikkomaksu 15 €, päivämaksu 6 €) maksoi yhteensä 266 703 henkilöä (8,2 prosenttia kalastuksenhoitomaksuvelvollisista) kalastuksenhoitomaksukertymän ollessa 9 321 390 euroa.

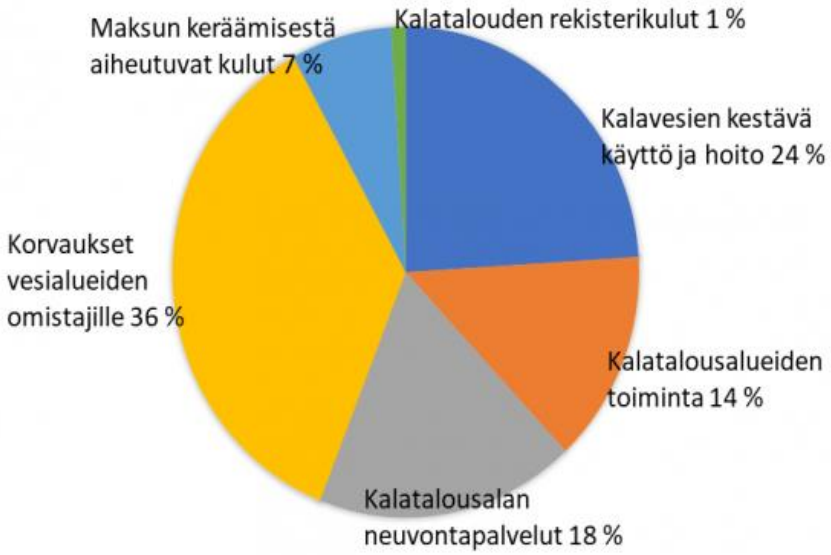

Kuva 1. Valtion vuoden 2023 talousarviossa on myönnetty momentille 30.40.51 (Kalatalouden edistäminen, siirtomääräraha 3-v) 10 755 000 euron suuruinen määräraha (HE 49/2023 vp s. 4). Kuvassa on esitetty kalastuksenhoitomaksuvarojen käyttö (Tietolähde 19.10.2023 www.eraluvat.fi.)

Hallituksen esityksen pääkohdat

Kalastonhoitomaksuvelvoite

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman 20.6.2023 (s. 131) mukaisesti ”*Kalastonhoitomaksun* ***ikäperusteinen vapautus muutetaan koskemaan 70 vuotta täyttäneitä kalakantojen hoidon ja istutusten turvaamiseksi***. ***Ikäperusteinen aiempi vapautus pysyy jo sen saavuttaneilla***.”

Hallituksen esityksen mukaisesti ”*Maksuvelvollisuus säädettäisiin 18-69-vuotialle kalastajille, eli maksuvelvollisuuden yläikärajaa nostettaisiin nykyisesti 64 vuodesta 69 vuoteen.*”

Tarkasti ottaen hallituksen ohjelman mukaisesti maksuvelvoite koskee kaikkia alle 70-vuotiaita kansalaisia, myös alle 18-vuotiaita.

Hallituksen ohjelmaan kirjattu aiemmin saavutettu ikäperusteisen vapautus kalastonhoitomaksusta on ongelmallinen.

Yhdenvertaisuus / syrjinnän kielto

Hallituksen esityksen kohdassa 3 Tavoitteet todetaan, että lakimuutoksen tavoitteena on vähentää kalastonhoitomaksun maksuvelvollisten ja maksusta vapautettujen välistä eriarvoisuutta ja turvata maksukertymä.

Jotta kansalaisia kohdeltaisiin yhdenvertaisesti (perustuslaki 6 §) ja syrjimättä (Euroopan ihmisoikeussopimus 14 artikla), jokaisen, joka aikoo kalastaa, tulee maksaa kalastonhoitomaksu. Käytännön tulee olla samanlainen kuin riistanhoitomaksun osalta.

Suomen riistakeskuksesta 16.10.2023 saamamme suullisen tiedon mukaan keskusteluja 65 vuotta täyttäneiden metsästäjien riistanhoitomaksuvelvollisuuden poistamisesta ei ole käyty. Tiedossa ei ole myöskään tapauksia, joissa 65 vuotta täyttänyt metsästäjä olisi ilmoittanut luopuvansa metsästyksestä syynä riistanhoitomaksun suuruus. Vuosina 2023 – 2024 riistanhoitomaksu on 43 euroa ja alle 18-vuotiailta 10 euroa.

Kalastonhoitomaksuvarojen käyttö

Kalastonhoitomaksuvarojen käytöstä säädetään kalastuslain 82 §:ssä. Kyseisen pykälän mukaisesti kalastonhoitomaksuvaroja **käytetään** (on siis pakko käyttää) säännökseen kirjattuihin käyttötarkoituksiin. Hallituksen esityksen (49/2023 vp) sivulla 3 on listattu nämä käyttötarkoitukset. Samassa yhteydessä todetaan, että *”Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman kohdan 6.6. Suomi elää maaseudusta ja metsistä alakohdassa Kotimaisen kalan kulutus nousuun mainittuun tavoitteeseen.”*

Tarkasti ottaen pääministeri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti kalastonhoitomaksuvarojen lisäkertymä tulee käyttää *kalakantojen hoidon ja istutusten turvaamiseksi* eli kalastuslain 82.1 §:n kohdan 4 mukaisiin korvauksiin vesialueiden omistajille.

Hallituksen esityksen mukaisesti (3 Tavoitteet, s. 4) ”*Ehdotetulla lain muutoksella on tarkoitus parantaa kalastuslain tavoitteiden toteuttamisen rahoittamisen edellytyksiä. Kalastuslain tietoon perustuva suunnittelu- ja ohjausjärjestelmä edellyttää riittävää rahoitusta. Esitetyillä muutoksilla varmistetaan rahoituksen riittävyys käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanoon, seurannan ja kalastuksenvalvonnan järjestämiseen.*” Toisin sanoen kalastonhoitomaksuvarojen lisäkertymä käytettäisiin kalastuslain 82.1 §:n kohtien 1, 2, 3 ja 5 käyttötarkoituksiin, sekä kalataloushallinnon tietojärjestelmien ylläpitoon (KalL 94.1 § kohdat 2 - 8).

Hallituksen esityksestä (49/2023 vp) on jätetty täysin pois kalakantojen hoitoa ja istutuksia tekevien vesialueiden omistajien korvaukset (KalL 82.1 § kohta 4).

Käytännössä hallituksen esitys tarkoittaa myös sitä, että kalastonhoitomaksuvarojen lisäkertymää käytetään myös sekä Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) että Kalatalouden Keskusliiton (KKL) toiminnan ylläpitämiseen. Kuvasta 1. käy ilmi, että tämä osuus on 18 prosenttia kalastuksenhoitomaksujen kokonaiskertymästä. Esimerkiksi vuoden 2019 tulossopimuksista (MMM ja SVK, KKL) käy ilmi, että maa- ja

metsätalousministeriön valtionapu on viime vuosina kattanut noin 40 % SVK:n ja noin 22 % KKL:n ja sen maakunnallisten jäsenjärjestöjen vuotuisesta rahoituksesta.

Valtionvarainministeriö antoi 30.1.2014 (VM/2746/00.00.05/2013) lausunnon maa- ja metsätalousministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi uudeksi kalastuslaiksi. VM:n lausunnon mukaisesti ”*Maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa veroluonteisten tulojen (uusi kalastonhoitomaksu) korvamerkintää ja jakamista myös harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin mm. alan järjestöille. Tätä ei voida enää nykyisin pitää perusteltuna.*”

Valtionvarainministeriön seikkaperäinen lausunto koskien muun muassa veroluonteisten tulojen jakamista harkinnanvaraisina valtionavustuksina kalastusalan järjestöille, on edelleenkin erityisen ajankohtainen.

Laki kalastuslain muuttamiseksi

79 § Kalastonhoitomaksu ja sen tarkistaminen

Esitys 1 Hallituksen ohjelmaan viitaten esitämme hallituksen esityksen 79 §:n 1 momentin muuttamisen hylkäämistä esitetyssä muodossa. Esitämme 79 §:n uudeksi 1 momentiksi seuraavaa;

> **Muunlaista kalastusta kuin onkimista, pilkkimistä tai silakan kalastamista yhdellä vavalla siimaan kiinnitetyillä pystysuunnassa liikutettavilla koukuilla harjoittavan alle 70-vuotiaan henkilön on suoritettava valtiolle kalastonhoitomaksu. Kalastonhoitomaksu on 45 euroa kalenterivuodelta, 15 euroa seitsemältä vuorokaudelta ja 6 euroa vuorokaudelta. Jos henkilö on kalenterivuoden alkaessa alle 18-vuotias, kalastonhoitomaksun suuruus on 10 euroa.**

Perustelut Kalastuslainsäädännön lähtökohtana tulisi olla se, että jokaisen, joka aikoo kalastaa, tulee maksaa kalastonhoitomaksu. Esittämällämme lakimuutoksella maksuvelvollisten määrä (1 - 69-vuotiaat) lisääntyisi noin miljoonalla henkilöllä verrattuna nykytilanteeseen. Kalastonhoitomaksuvelvollisia olisi tällöin 83 prosenttia (nyt 58 prosenttia) väestöstä. Kalastonhoitomaksuvelvollisten ja kalastuksenhoitomaksusta vapautettujen välinen eriarvoisuus vähenisi merkittävästi, mutta ei poistuisi kokonaan.

Ymmärrämme myös tavoitteen saada nuoria henkilöitä kiinnostumaan kalastuksesta ja kalasta ruokana. Tästä syystä esitämme alle 18-vuotiaiden henkilöiden vuoden kalastuksenhoitomaksun suuruudeksi 10 euroa. Vastaava käytäntö on jo metsästäjillä.

Jos kalastuksenhoitomaksun maksajien määrä runsastuisi merkittävästi, niin silloin kalastonhoitomaksun suuruutta voitaisiin pienentää, jolloin myös maksuinnokkuus lisääntyisi.

Esitys 2 Lakimuutoksen seurauksena tuleva kalastonhoitomaksukertymän lisäys tulee käyttää hallituksen ohjelman mukaisesti kalakantojen hoidon ja istutusten turvaamiseksi.

Perustelu Hallituksen ohjelmaan on kirjattu, että ”*Kalastonhoitomaksun ikäperusteinen vapautus muutetaan koskemaan 70 vuotta täyttäneitä kalakantojen hoidon ja istutusten turvaamiseksi.*”

Hallituksen esitykseen (49/2023) on kirjattu, että ”*Ehdotetulla lain muutoksella on tarkoitus parantaa kalastuslain tavoitteiden toteuttamisen rahoittamisen edellytyksiä. Kalastuslain tietoon perustuva suunnittelu- ja ohjausjärjestelmä edellyttää riittävää rahoitusta. Esitetyillä muutoksilla varmistetaan rahoituksen riittävyys käyttö- ja hoitosuunnitelmien toimeenpanoon, seurannan ja kalastuksenvalvonnan järjestämiseen.*”

Tämän mukaisesti kalastonhoitomaksukertymän lisäys menee kaikille muille paitsi niille, joille se on hallituksen ohjelmassa kohdennettu.

Yhteenveto

Vuonna 2022 kalastuksenhoitomaksuvelvoite kohdistui 3,24 miljoonaan kansalaiseen. Kansalaisista 1,5 miljoonaa harjoitti vapaa-ajankalastusta. Kalastonhoitomaksun maksoi 267 000 henkilöä.

Kalastuslainsäädännön lähtökohtana tulee olla se, että jokaisen, joka aikoo kalastaa, tulee maksaa kalastonhoitomaksu.

Hallituksen esitys (HE 49/2023 vp) ei ole yhdenmukainen hallituksen ohjelman kanssa. Hallituksen ohjelman mukaisesti kalastonhoitomaksuvelvoite koskee kaikkia alle 70-vuotiaita kansalaisia, myös alle 18-vuotiaita.

Hallituksen esityksen mukaisesti kalastonhoitomaksuvarojen lisäkertymä käytettäisiin kaikkiin muihin käyttötarkoituksiin mutta ei hallituksen ohjelmassa korvamerkittyyn käyttötarkoitukseen eli kalakantojen hoitoa ja istutuksia tekevien vesialueiden omistajien korvauksiin.

Hallituksen esitys (HE 49/2023 vp) loukkaa sekä perustuslaillista yhdenvertaisuutta että Euroopan ihmisoikeussopimuksen syrjintäkieltoa koskien sekä kalastajien keskinäistä yhdenvertaisuutta, että kalastajien ja metsästäjien välistä yhdenvertaisuutta.

VESIALUEOMISTAJAIN LIITTO VEALO RY

Juha-Pekka Ripatti
toiminnanjohtaja